

ВІДГУК

на дисертаційну роботу *Малиновського Андрія Ігоровича*
«Особистісні детермінанти формування іміджу тренера з футболу як
фактор професійного вдосконалення»,
що подана на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з фізичного виховання і спорту зі спеціальності
24.01.01 – олімпійський і професійний спорт

1.Актуальність обраної теми

Спорт є соціальним явищем і розвинута спортивна сфера держави є кардинальним чинником оптимізації її міжнародного іміджу. Сьогодні футбол є спортивною комерційною грою, однією з вимог якої є візуальна та особистісна привабливість гравців, тренерів та команди в цілому.

Сучасні дослідження у футболі головним чином присвячуються аспектам побудови тренувальних занять, тренувального процесу та системі підготовки футболістів. Питання дослідження впливу психологічних та особистісних факторів та іміджу у футболі на кар'єру професійних гравців і тренерів залишаються не достатньо дослідженими.

Результати наукових досліджень свідчать, що спортсмени не завжди можуть продемонструвати високий спортивний результат, якщо образ «ідеального тренера» не збігається з його справжніми характеристиками. Традиційно формат розгляду іміджу зводиться до аналізу його презентаційних функцій, а спонукальна функція іміджу залишається поза полем зору вчених. А саме завдяки їй імідж тренера може слугувати засобом психолого-педагогічного впливу і спонукання спортсменів до високих спортивних досягнень.

Актуальним і недостатньо вивченим в сучасній психології спорту та теорії спортивного тренування, й у футболі зокрема, залишається питання формування іміджу тренера, який може служити засобом психолого-педагогічного впливу та спонукання спортсменів в напрямку високих спортивних досягнень.

Проведені дослідження феномену іміджу тренера у ігрових видах спорту підкреслюють важливість проблеми формування ефективного іміджу тренера, який реально сприяє підвищенню результативності змагальної діяльності спортсменів. У цьому зв'язку імідж певною мірою зумовлює успішність тренера, отже може розглядатися як фактор підвищення результативності діяльності.

У XXI ст. технології формування іміджу знаходять все більше застосування в усіх сферах суспільного життя. На даний час питання створення системи імідж-технологій у спорті залишається відкритим. На сьогодні існує нагальна потреба виявлення технологій, механізмів, інструментів, засобів і методів формування ефективного іміджу у процесі професійної підготовки спортивних тренерів.

Отже, проблема професійного іміджу тренера з футболу в процесі його професійного становлення не є достатньо вивченою; її вирішення є актуальним і представляє теоретичний інтерес та практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими планами, темами. Дослідження проведено відповідно до Плану науково дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2016-2020 рр. за темою «Технології психолого-педагогічного супроводу та розвитку суб'єктів спортивної діяльності» (номер державної реєстрації 0116U001627).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які сформульовані в дисертації

Основні наукові положення, методичні підходи, висновки і рекомендації дисертації Малиновського А.І. достатньою мірою обґрунтовані, базуються на аналізі фундаментальних праць відомих вітчизняних і зарубіжних вчених. Автором логічно сформульовано структурні компоненти: мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, які відповідають темі дисертації.

Дисертантом обґрунтована структурна модель функціонального іміджу тренера з футболу; обґрунтуванні та розроблені методики діагностики особистісних детермінант формування професійного іміджу футбольного

тренера; розроблена технологія формування та корекції професійного іміджу тренера з футболу.

Разом із висновками і практичними рекомендаціями всі компоненти дослідження складають логічно побудовану і композиційно завершену структуру наукової роботи. Комплексне застосування методів (аналіз та узагальнення даних літературних джерел та мережі Інтернет, метод контент-аналізу, педагогічний констатувальний експеримент, методи математичної обробки даних та інше) є адекватним і відповідним проблематиці дослідження та сучасним вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт.

Дисертаційна робота складається із анотацій, вступу, шести розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок. Робота містить 19 рисунків та 19 таблиць. Список використаних джерел нараховує 203 найменування.

У вступі автором обґрунтовано актуальність обраної теми, сформульовано структурні компоненти дослідження (предмет, об'єкт, мету, завдання дослідження, наукову новизну, використані методи, дана характеристика та практична значущість дослідження), охарактеризовано особистий внесок здобувача, відображено апробацію матеріалів дисертації на Міжнародних та Всеукраїнських науково-практичних конференціях.

У першому розділі **«Теоретичні аспекти проблеми формування іміджу тренера з футболу як фактору професійного вдосконалення»** відображено результати аналізу літературних джерел з питань формування іміджу тренера з футболу як фактору професійного вдосконалення. Теоретичний аналіз наукової літератури дозволив автору визначити соціальні та психологічні умови формування професійного іміджу тренера, який впливає на результативність сумісної діяльності. У розділі теоретично обґрунтовані та визначені умови за яких імідж тренера як суб'єкта спортивної діяльності впливає на результат діяльності.

В другому розділі дисертації **«Методи та організація дослідження»** представлені використані в ході проведення досліджень методи, обґрунтована доцільність їх використання, описана організація досліджень та надана характеристика контингенту випробуваних.

В третьому розділі **«Соціально-психологічні складові іміджу ефективного футбольного тренера»** описане експертне опитування серед провідних тренерів з футболу та футболістів різного рівня підготовки з метою визначити, які ж характеристики тренера є ефективними. В процесі аналізу було виділено структурні компоненти, що характеризують професійний імідж футбольного тренера: індивідуально-психологічні якості і характеристики; поведінку і взаємодію; соціальний статус і освіту; зовнішність; спеціальні знання і вміння. Кожна з виділених структурних компонентів іміджу в свою чергу детермінована особистісними якостями та характеристиками особистості тренера, які були визнані важливими для ефективної тренерської діяльності та змагальної діяльності команди.

Експертна оцінка дозволила створити структурну модель професійного іміджу футбольного тренера, яка базується на професійно важливих якостях тренера з футболу. Останні можуть визначити найбільш важливі її структурні компоненти: організаційну; поведінку та взаємодію; моральну; професіоналізм та рівень освіти; інтелект, когнітивну, атенційну; складають спеціальні знання та вміння; мотиваційну; стресостійкість; визнання та авторитет в спортивному середовищі; фізичну форму, рівень здоров'я й психомоторні якості; емоційну; вольову; зовнішність.

В четвертому розділі **«Порівняльна характеристика особистісних детермінант іміджу тренера з футболу на різних етапах професійного вдосконалення при роботі із командами різного рівня»** розглянуто результати проведення педагогічного експерименту з визначення вагомих соціальних та особистісних детермінант формування професійного іміджу тренера в процесі професійного вдосконалення. Найбільш вагомими характеристиками для формування позитивного дієвого професійного іміджу тренера при роботі із футболістами різного віку та стажу були визначені: повага у спортивному та

футбольному середовищі; професіонал в своїй справі; освіченість; цілеспрямованість, вмотивованість на результат; амбіційність; тяга до перемоги; вміння організувати колектив; вміння надихати; вміння доступно донести інформацію спортсменам; знання методики навчання і тренування; любов до дітей, праця з молоддю; зосередженість та уважність в процесі тренування та змагань; організованість.

Дослідження показали, що в структурі професійного функціонального іміджу футбольного тренера найбільший відсоток та перше місце за рейтингом посідає організаційний компонент й ставлення до діяльності. Не зважаючи на категорію тренера, в структурі іміджу важливу роль відіграють особливості спілкування, моральні якості тренера при роботі з спортсменами юнацького віку. Отримані результати дозволили розробити технологію формування та корекції професійного іміджу тренера з футболу

В п'ятому розділі **«Технологія формування та корекції професійного іміджу тренера з футболу»** описуються розроблені педагогічні заходи щодо формування та корекції професійного іміджу тренера з футболу, які представлені автором у вигляді технології – системи способів, прийомів та кроків. Запропонована технологія формування та корекції іміджу тренера розроблялась під конкретний педагогічний задум, в основі якого лежить ідея автора і вміщує комплекс послідовних модулів. Програма корекції іміджу складається з трьох модулів, мета яких є усунення розбіжностей між актуальними та функціональними показниками за допомогою спеціально розроблених вправ.

Метою першого модулю є ознайомлення із структурою та змістовими компонентами професійного функціонального іміджу тренера й психологічними механізмами впливу на групову взаємодію. Мета другого модулю – ознайомлення із результатами емпіричного дослідження про найбільш вагомі характеристики для формування позитивного дієвого професійного іміджу тренера при роботі із футболістами різного віку та стажу. Мета третього модулю – анкетування спортсменів команди за авторською методикою. Це поєднується з порівнянням та аналізом розбіжностей між власним актуальним іміджем та

очікуваним спортсменами; усуненням розбіжностей шляхом саморегуляції та тренінгу; проведенням повторного анкетування спортсменів та перевіркою змін в показниках функціонального іміджу, яка відбулась в результаті тренінгових вправ.

В шостому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» проведено узагальнення експериментальних даних та теоретичного аналізу, сформовані основні результати дисертаційного дослідження, розкрита практична і теоретична значущість проведеної роботи. В процесі дисертаційного дослідження були отримані три групи даних: результати, які підтверджують існуючі дані, доповнюють та є абсолютно новими.

До результатів автора, які підтверджують результати дослідження інших авторів, відносяться дані про імідж тренера як засіб психолого-педагогічного впливу в процесі спортивної діяльності (Е.В. Позднишев, В.І. Воронова, 2000; В.І. Воронова, 2001; Е.В. Позднишев, 2003-2019; А.В. Родионов, 2004).

Результатами, що уточнюють і доповнюють існуючі розробки, є дані автора щодо змістовних характеристик педагогічної взаємодії тренера, який здатен спонукати до підвищення результативності дій спортсменів (В.В. Петровський, 1978; Ю.А. Коломейцев, 2005; Г.В. Проценко, 2010; Л.Н. Рогалева, 2014), структурні компоненти та особистісні якості що детермінують професійний імідж спортивного тренера (Є.Б. Перелигіна, 2003; Т.Н. Бушуєва, 2007) та його авторитет (Ю.Д. Ушхо, 2007; Т.В. Петровська, 2015).

3. Достовірність результатів досліджень та їх новизна

Наукові положення, основні результати і висновки дисертаційної роботи А.І. Малиновського визначаються науковою новизною, достовірністю та обґрунтованістю. Мета дослідження була досягнута шляхом поетапного вирішення завдань роботи, а статистичне опрацювання отриманих результатів підтверджено узагальнюючими таблицями.

До результатів, які отримані автором вперше відносяться:

- визначені соціальні та особистісні детермінанти формування професійного функціонального іміджу футбольного тренера;

- визначені змістові характеристики та особистісні якості, що детермінують професійний функціональний імідж футбольного тренера;
- введено визначення та складові функціонального іміджу тренера, як професійного іміджу тренера, який здатний спонукати до підвищення результативності змагальної діяльності спортсменів;
- розроблена технологія формування та корекції професійного функціонального іміджу тренера з футболу в процесі професійного вдосконалення;
- визначені найбільш вагомі складові показники професійного іміджу тренера, які є універсальними для спортсменів-футболістів.

Практична значущість отриманих результатів передбачається у розробці педагогічної технології, спрямованої на формування та корекцію професійного іміджу тренерів з футболу. Запропонована та розроблена методика для діагностики професійно важливих якостей тренера з футболу може бути використана тренером для отримання інформації та корекції власного функціонального іміджу, який за результатами наукових досліджень впливає на результативність спортивної діяльності через такий механізм як задоволення від сумісної спортивної діяльності.

Основні положення та результати дослідження впроваджено у навчальний процес кафедри психології і педагогіки Національного університету фізичного виховання і спорту України та у тренувальний процес Національних збірних команд з футболу та U-21. Впровадження підтверджено відповідними актами.

4. Повнота викладу результатів досліджень в опублікованих працях і їх відповідність вимогам Міністерства освіти і науки України

Основні положення дисертаційної роботи опубліковані у 15 наукових працях, з яких 9 статей представлено у фахових виданнях України (5 опубліковані у виданнях України, які включено до міжнародної наукометричної бази); 1 праця у зарубіжному виданні, яке включено до міжнародної наукометричної бази Scopus. Результати дослідження висвітлено у 4 працях

апробаційного характеру; 1 публікація додатково відображає наукові результати дисертації.

Анотування і публікації автора повністю відображають зміст дисертаційного дослідження, що надає підстави вважати роботу такою, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту зі спеціальності 24.00.01 - олімпійський і професійний спорт.

Принципових зауважень щодо змісту та оформлення дисертації немає. До неприципових і скоріше рекомендованих зауважень відноситься наступне:

1.Слід відзначити значну базу дослідження, використану автором, та велику кількість респондентів, залучених до експерименту. Важливим, на наш погляд, було б кількісне та якісне узагальнення цього процесу в роботі.

2.Дисертаційна робота виграла б, якби в ній була приділена увага ролі ЗМІ у формуванні іміджу тренера. Бо відомо, що до джерел формування іміджу тренера відносяться телебачення, преса, радіо, Інтернет.

3.Представлена автором технологія визначена як система способів, прийомів, кроків (с.133). Але при її описі у розділі 5 використовуються модулі, кроки, вправи та тренінги, що не повністю відповідає визначенню поданої технології.

4.У роботі є факти порушення чіткості й однозначності наукового викладення позиції ученого. Так, один і той же рисунок має різні назви Рис. 3.1. Структурна модель іміджу футбольного тренера за результатами власних досліджень (с.74) та Рис. 6.1. Структура іміджу футбольного тренера (с.154)

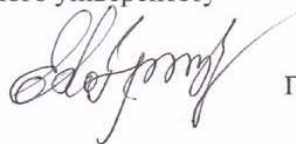
5.В роботі присутні повтори. Так, Рис. 3.2. Структура функціонального іміджу футбольного тренера (с.82) повторюється на с.136 як Рис.5.1.

6.Дисертаційна робота виграла б, якби в ній крім візуалізації (с.148) була б приділена увага таким психологічним інструментам імідж-технологій як вербалізація, впровадження моделей сприйняття, деталізація, емоціоналізація, позиціонування, самопрезентація та самореклама.

5. Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Андрія Ігоровича Малиновського за темою «Особистісні детермінанти формування іміджу тренера з футболу як фактор професійного вдосконалення» є актуальним, самостійним, завершеним науково-педагогічним дослідженням, яке має важливе значення, конкретну теоретичну й практичну цінність для сучасного олімпійського та професійного спорту, та за своїм змістом, рівнем новизни й практичного значення отриманих результатів відповідає вимогам пунктів 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (з урахуванням змін згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. за № 656), а також профілю спеціалізованої вченої ради і паспорту спеціальності 24.00.01 – олімпійський і професійний спорт, а дисертант заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання та спорту.

Офіційний опонент
 професор кафедри банківської справи та страхування
 Київського національного економічного університету
 імені Вадима Гетьмана,
 доктор психологічних наук, доцент

Позднишев Є.В.

Згідно отримано 19.08.2015р.
